

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดและเติบโตเร็วที่สุดในโลก (พลอยศรี โปราณนันทน์, 2543) การท่องเที่ยวช่วยสร้างผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ช่วยในการจ้างงาน ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว จำนวนนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศ คาดว่าประมาณ 75-80% ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดจากนักท่องเที่ยวที่เราเรียกว่า นักท่องเที่ยวภายในประเทศ ก่อนที่จะเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น ได้เคยมีการคาดการณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2540 รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไทยจะมีประมาณ 209,375 ล้านบาท และจะเริ่มสูงกว่ารายได้จากการท่องเที่ยวต่างชาติในปี พ.ศ. 2541 และจะก่อให้เกิดรายได้ถึง 355,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2543 และ 567,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2546 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) จากการขยายตัวของรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่าคนเริ่มมีความรู้สึกว่าการเดินทางท่องเที่ยว หรือการพักผ่อนเป็นรางวัลส่วนหนึ่งของชีวิตมากกว่าที่จะคิดว่าเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย ดังที่เคยคิดกันมาในอดีต

ปัจจุบันรัฐบาลได้เข้ามามีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมในกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีการให้การสนับสนุน และเข้าควบคุมดูแลดำเนินการเอง ได้แก่

1. ทำการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบการของบริษัท
2. จัดตั้งศูนย์ให้ข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยว รวมทั้งจัดพิมพ์แผนที่และแผนภูมิต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
3. ทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ถึงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในเมืองไทย
4. ออกกฎระเบียบการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่
5. ออกข้อกำหนดระเบียบปฏิบัติในการประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวของภาคเอกชน
6. ควบคุมและตรวจสอบ เก็บภาษี อนุมัติเงินยืม และเงินทุนต่าง ๆ

7. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

รัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวจึงได้พยายามส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) เป็นเครื่องมือทางนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐซึ่งมีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวไม่น้อยไปกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ถึงแม้ว่ารายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในส่วนนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาก็ตาม แต่ผลกระทบต่อเนื่องมาจากการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยด้วยกันเองนั้นก็คิดเป็นมูลค่ามหาศาล

จากความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดทำโครงการต่างๆ อาทิเช่น โครงการลดสุดๆ ในช่วงวันหยุด เที่ยวเมืองไทยไม่ไปไม่รู้ และเพิ่มกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นในช่วงนอกฤดูท่องเที่ยว ทำให้การกระจายตัวเดินทางท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวภายในประเทศในปี พ.ศ. 2544 มีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 7.25 โดยการกระจายตัวส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณกรุงเทพมหานครและแหล่งท่องเที่ยวในภาคกลางของไทยและมีอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับ 5 ขณะที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกและภาคใต้มีส่วนร่วมแบ่งการกระจายตัวไม่สูงแต่กลับมีแนวโน้มการเติบโตค่อนข้างสูง โดยจะเห็นว่าร้อยละของการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2543 ของภาคตะวันออกและภาคใต้เป็น 12.46% และ 10.87 % ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 การกระจายตัวเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวไทยจำแนกตามภูมิภาค ปี พ.ศ. 2544

ภูมิภาค	จำนวนนักท่องเที่ยวคนไทย	
	จำนวน (คน)	Δ (%)
ภาคเหนือ	9,046,803	+ 3.40
กรุงเทพมหานคร	15,596,826	+ 6.57
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	16,216,630	+ 5.30
ภาคตะวันออก	7,403,980	+ 12.46
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	14,153,621	+ 7.82
ภาคใต้	6,704,146	+ 10.87

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กงสถิติและวิจัย (2544: 3)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย แม้จะกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จ แต่ก็ยังต้องการความเอาใจใส่ดูแลอีกมาก โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่สามารถจะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นานเท่านาน ชาวไทยทุกคนควรถือเป็นหน้าที่ที่จะช่วยกันปกป้องรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงงามตลอดไป ช่วยกันรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของเราไว้ มิให้เสื่อมสลาย อีกทั้งการยิ้มแย้มแจ่มใสต้อนรับนักท่องเที่ยว แสดงถึงไมตรีจิต มิตรภาพที่ประทับใจนักท่องเที่ยวมากต่อมาก หากทุกคนตระหนักในความรับผิดชอบของตน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย คงจะก้าวหน้าต่อไปตราบนานเท่านาน

ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาเพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวไทยก่อนว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยใดบ้างและเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลเหล่านี้และอาจนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อหรือนำไปเป็นแนวทางในวางแผนการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของตลาดและความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภค

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวไทย เช่น ดัชนีค่าเงินที่แท้จริง รายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per Capita) อัตราเงินเฟ้อ อัตราการว่างงาน และปริมาณเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำ เป็นต้น
2. เพื่อศึกษาถึงการตอบสนองของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยต่างๆ

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปีช่วงปี 1987 – 2001 ทั้งหมด 15 ปี ซึ่งจะมุ่งพิจารณาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยโดยไม่รวมถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทย

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิซึ่งสามารถหาได้จาก

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- Key Indicators of Developing Asian and Pacific Countries ของ Asian Development Bank
- Thailand Tourism Statistical Report

และแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ทางสื่อออนไลน์ (Internet) เช่น

- ธนาคารแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวไทย
2. ทราบถึงการตอบสนองของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยต่างๆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของตลาดและความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภค

1.6 องค์ประกอบของการค้นคว้าแบบอิสระ

งานศึกษานี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

- บทที่ 1 เป็นส่วนของบทนำ ซึ่งจะกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล และประโยชน์ของการศึกษา
- บทที่ 2 เป็นส่วนของปริทัศน์ผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 เป็นส่วนของทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา
- บทที่ 4 เป็นส่วนของวิธีการศึกษา
- บทที่ 5 เป็นส่วนของผลการศึกษา
- บทที่ 6 เป็นส่วนของบทสรุปและข้อเสนอแนะ